

Brněnský filharmonický sbor Beseda brněnská vzdává hold svým sbormistrům

Uplynul rok 2020 a nebýt koronavirové pandemie, uskutečnili bychom v tomto roce celou řadu koncertních vystoupení, nejen na oslavu 160. výročí existence Brněnského filharmonického sboru Beseda brněnská (Bfs Bb), ale i na oslavu 200 let od narození Pavla Křížkovského. Svou aktivní a nepřetržitou činností Bfs Bb zaujímá pozici nejstaršího pěveckého tělesa v českých zemích a jeho historie je úzce spjata především s dvěma hudebními velikány. Jednak s knězem augustiniánského řádu výše zmíněným páterem Pavlem Křížkovským, který byl zakladatelem a prvním sbormistrem Besedy brněnské a jednak s významným skladatelem, dirigentem a učitelem Leošem Janáčkem, který se stal 3. února 1876 jejím uměleckým vedoucím. Dokázal skvěle aplikovat hudební teoretickou a dirigentskou průpravu, získanou právě od svého učitele, pátera Pavla Křížkovského a proměnit původní vlastenecký spolek ve vysoce kvalitní umělecké těleso, schopné provozovat vrcholná hudební díla domácí i zahraniční tvorby. Za jeho působení Beseda provedla náročné orchestrální a kantátové skladby Wolfganga Amadea Mozarta, Ludwiga van Beethovena, Antonína Dvořáka a dalších. S dvěma krátkými přestávkami setrval Leoš Janáček v čele brněnské Besedy do roku 1888, celkem 12 let. Byla to právě Beseda brněnská, která 5. prosince 1927 v sále brněnského Stadionu provedla ve světové premiéře jeho Glagolskou mši.

Po odchodu Leoše Janáčka z čela Besedy brněnské nebylo lehké navázat na vysokou úroveň sborového zpěvu. První, kdo se o to pokusil, byl Josef Kompit (1889-1899), za jehož působení bylo společensky nejvýznamnější událostí vystoupení Besedy na slavnosti pořádané moravským zemským zastupitelstvem v červnu 1892 u příležitosti návštěvy císaře Františka Josefa I. v Brně v Lužánkách. Druhý byl Rudolf Reissig, který úspěšně vstoupil se sborem do 20. století a vytrval s ním až do konce první světové války. Další slavná epocha Besedy brněnské začala rokem 1920 pod vedením Janáčkovy nejoblíbenějšího žáka, dirigenta a skladatele Jaroslava Kvapila. Pod Kvapilovým vedením, trvajícím více než čtvrt století (1920 – 1946, tedy období První republiky, ale také období nacistické okupace) dosáhla Beseda brněnská svého vrcholu jak všestrannou úrovní, tak i uměleckou výkonností.

V následujících desetiletích rozvíjel sbor velmi bohatou koncertní činnost doma i v zahraničí, spolupracoval s řadou významných orchestrů a skladatelů, podílel se na natáčení v rozhlasu i na produkci gramofonových desek. Po odchodu Jaroslava Kvapila řídili Besedu brněnskou do konce 20. století sbormistři Richard Týnský, Zbyněk Mrkos, Jan Řezníček, Jan Rozehnal, Emil Skoták, Petr Kolař a Stanislav Kummer. V době od r. 1951 do r. 1965 sbor získává postavení neprofesionální složky Symfonického orchestru kraje brněnského (SOKB) a Zbyněk Mrkos, jako dirigent tohoto orchestru podřizuje pracovní program sboru především potřebám SOKB, tj., v provádění velkých kantátových a oratorních děl. Od podzimu 1951 se na činnosti sboru podílel také dirigent SOKB Jiří Waldhans, později také Václav Neumann. V roce 1960 u příležitosti stoletého výročí umělecké činnosti je sboru udělena Cena osvobození města Brna za zásluhy o brněnskou hudební kulturu. Po vplynutí SOKB do Státní filharmonie Brno (SFB) došlo od začátku roku 1956 ke změně oficiálního názvu na

Filharmonický sbor Beseda brněnská. Otázka přiřazení sboru pod Státní filharmonii Brno však zůstala dlouhou dobu nevyřešena. Ačkoli se sbor pravidelně podílel na kantátových produkcích orchestru, organizačně byl ke SFB přiřazen až po 10 letech roku 1966 a to jako poloprofesionální sborové těleso. S nástupem sbormistra Jana Řezníčka se Beseda brněnská stala stálou organizační součástí Státní filharmonie Brno a sbor začal působit pod názvem Brněnský filharmonický sbor Beseda brněnská. Kvalita a výkonnost sboru šla nahoru a kritika na provedení skladeb společně s filharmonií byla velice příznivá. To platí i v době od 1986 do 1990, kdy na post sbormistra nastupuje Jan Rozehnal; vede sbor kromě kantátové činnosti také ke zpívání „a capella“. Pouze jediný rok (1991) působí jako sbormistr Emil Skoták a k radosti sboristů se ještě v roce 1991 ujímá postu sbormistra opět profesor Jan Řezníček, ale jeho dvouletá výborná práce je ukončena náhlým úmrtím. Sbor ztrácí nejen vynikajícího sbormistra, ale i pozici při Státní filharmonii Brno. Do vedení sboru nastupuje Petr Kolař, který je na čas zastoupen výborným sbormistrem a hudebníkem, profesorem Konzervatoře v Brně Stanislavem Kummerem. V roce 2001 se Petr Kolař do sboru vrací. Působí jako profesor varhanní hudby na brněnské konzervatoři a jako ředitel kůru Katedrály sv. Petra a Pavla v Brně. Díky jeho muzikálnímu citění, láskyplnému vztahu k hudbě a ke sborovému zpěvu, díky jeho čínorodé a intenzivní práci se soubor vrací do povědomí široké hudební veřejnosti. Sbor pod jeho vedením vyvíjí koncertní činnost doma i v cizině. Zahraniční turné se týkají především Francie (Lourdy, Remeš, Rennes, Paříž), Polska (Krakov, Poznaň), Slovenska (Bratislava) a Německa (Kolín n.R.), Anglie (Leeds, York, Harrogate, Sheffield), Rakouska (Vídeň, Geras Pernegg) a Maďarska (Budapešť, Ostrihom, Diósd). Doma vystupuje sbor kromě Brna také v Olomouci, Hradci Králové či Kroměříži, účastní se festivalů v Českých Budějovicích, Jihlavě a Mikulově. Spřátelené sbory z Kanady (Cellar Singers, Toronto), z Německa (Madrigal Chor 1968 Kolín n.R.), z Anglie (Sheffield Choir, Leeds Philharmonic Chorus) a z Francie (Le Thabor) zpívaly s BFS v Brně a v Praze, v Leedsu a Sheffieldu a v Rennes. A jaké to byly významnější akce v poslední době? V roce 2003 sbor spolupracoval s Orchestrem Gustava Bromma na provedení Jazzové mše Jaromíra Hniličky a ve spolupráci s dechovým orchestrem Konzervatoře Brno (dir. Aleš Podařil) se v letech 2013 a 2014 uskutečnilo opakující se provedení této mše, vždy s účastí skladatele. V roce 2004 sbor absolvoval turné po Francii (Dijon, Echenon) a v létě téhož roku se sbor stal součástí koncertního vystoupení světově proslulé metalové skupiny Manowar v České republice (Vizovice) a v Německu (Norimberk). V roce 2005 se sbor podílel na provedení Římského triptychu Jana Pavla II v rámci střeoevropského regionu (Česká republika, Rakousko, Polsko). O rok později velká část sboru absolvovala turné po Kypru. Léto roku 2008 bylo vyplněno šňůrou koncertů v různých místech jižní Francie (Provence). Na jaře 2009 Bfs Bb společně se spřáteleným sborem Toonkunstkoor z Utrechtu provedl Brahmsovo Německé Requiem v Janáčkově divadle v Brně. Jednou z významnějších sborových akcí, která by neměla být opomínána, byl vokální doprovod při Mši svaté s papežem Benediktem XVI. dne 27. září 2009 na ploše letiště v Brně-Tuřanech. Rok 2011 se nesl ve znamení velkolepé oslavy spřátelených měst Brno a Utrecht, která vyvrcholila provedením Dvořákova díla Stabat Mater v utrechtském kulturním centru Vredenburg Leidsche Rijn. Díky Bfs Bb (Petr Kolař) a utrechtskému sboru

Toonkunschoor (Jos Vermunt) interpretovalo toto nádherné dílo více jako 120 zpěváků. Nezapomenutelným zážitkem pro sbor i pro hudební veřejnost bylo provedení kantáty Carla Orffa: Carmina Burana dne 6. září 2013 v Dolních Kounicích (Rosa Coeli). O měsíc později se sbor na tři dny ocitl v Lipsku, kde dvěma koncerty spolu s německými přáteli oslavoval 24. výročí „Friedlichen Revolution“ – sjednocení Německa a 40. výročí partnerství Lipska a Brna. Hlavním repertoárem byla Staroslověnská mše (M. Příhoda) a skladby P. I. Čajkovského. Na začátku června 2015 hostil Bfs Bb spřátelený sbor (Christuskirche Chor) z Mnichova (sbormistr Andreas Hantke). Jeden společný koncert se konal ve Křtinách (Chrám Jména Panny Marie) a další v Brně (Katedrála sv. Petra a Pavla) v rámci cyklu Moravská hudební stopa. V tomto roce sbor slavil 155. výročí svého vzniku a na počest tohoto významného data byl uskutečněn koncert v Bazilice Nanebevzetí Panny Marie na Starém Brně. Kromě díla L. Vierneho zaznělo Gloria od J. Ruttera se Symfonickým orchestrem Konzervatoře Brno. Oslavný koncert dirigoval Petr Kolař a Aleš Podařil. Na přelomu dubna a května 2017 natáčel sbor CD, které obsahuje dvě vánoční mše: Česká mše vánoční „Hej, mistře“ od J.J. Ryby (původní - nejstarší verze) a méně známou Messe pastoralis in D od J. A. Koželuha. V roce 2018, který se nesl ve znamení oslav 100. výročí vzniku Československa. Sbor uspořádal koncert Brněnská hudební kytice a zúčastnil se 20. října 2018 Festivalu pěveckých sborů Republika 100 (Stadion, Brno). Každoročně se opakující Moravská hudební stopa nechyběla ani v roce 2019 a byla zaměřena na díla současných autorů (Zdeněk Pololáník, Milan Slimáček a Vladimír Bleša).

Když sbor slavil 150. výročí svého založení a pořádal slavnostní koncert v Besedním domě, při kterém zazněla Glagolská mše Leoše Janáčka, tak se v duchu tradic objevily zdravice od českého hudebního skladatele, dirigenta a pedagoga, tehdy žijícího ve Velké Británii, Antonína Tučapského, britského dirigenta Sira Charlese Mackerrase, britského muzikologa Johna Tyrella, sbormistra a zakladatele dětského pěveckého sboru Kantiléna Ivana Sedláčka, profesora konzervatoře a JAMU, dále dirigenta a bývalého sbormistra Bfs Bb Stanislava Kummera, hudebního skladatele, varhaníka a pedagoga Zdeňka Pololáníka, hudebního skladatele, vědce, profesora muzikologie Filosofické fakulty Masarykovy univerzity Miloše Štědrone, varhaníka a skladatele Miloše Lorence a od hudebního historika oddělení dějin hudby MZM a Ústavu hudebních věd Filosofické fakulty Masarykovy univerzity Jiřího Zahrádky. Ve zdravicích převládala blahopřání k významnému jubileu, k dlouholetému působení sboru vyplněné bohatou hudební, vlasteneckou a osvětovou činností, za níž se skrývá obětavá práce několika generací zpěváků a dirigentů. Je tam i přání, aby dál Bfs Bb rozdával radost sobě i posluchačům. Oslavy 160. výročí sboru přetrhala koronavirová pandemie, ale věříme, že dodatečně v roce 2021 důstojně oslavíme náš velký svátek a poskytneme brněnské hudební veřejnosti několik zajímavých koncertů a vystoupení, které, jak doufáme, budou dále finančně podporovány Statutárním městem Brnem, Městskou částí Brno-střed a Jihomoravským krajem.

Protože Bfs Bb vděčí páteru Pavlu Křížkovskému za skutečně velkolepý počín – založení Besedy brněnské v roce 1860, protože Besedu brněnskou pozvedl Leoš Janáček na výkonné hudební těleso, schopné provádět velká oratorní a kantátová díla světových autorů a protože v nás zůstává odkaz Jana Řezníčka nespokojit se

s průměrem, s odrazem či ozvěnou díla, ale proniknout a pochopit jeho podstatu, rozhodli jsme se vzdát hold těmto třem sbormistrům a položit u jejich hrobu či sochy kytice. Zapálit svíčky, které by dávaly světlo naděje a víry nám všem.

Za Bfs Bb a našeho sbormistra Petra Kolaře

Libuše Trnková

Kytice od Bfs Bb pro hudebního skladatele a sbormistra Leoše

Poděkování sboru a položení kytice páteru Pavlu Křížkovskému, zakladateli Besedy brněnské

Bfs Bb také zavzpomínal na sbormistra Jana Řezníčka

Na tomto místě bychom rádi, následníci Besedy brněnské, také poděkovali všem sbormistrům, kteří obětovali svůj čas a energii do usilovné a zodpovědných příprav koncertů a různých vystoupení sboru. Za doby 160-leté existence Besedy brněnské se jich za sbormistrovským či dirigentským pultíkem vystříдалo celkem 18:

Pavel Křížkovský (1861-1863), který skončil s vedením sboru už v roce 1863, kdy utrpěl těžkou mozkovou mrtvicí. Vrátil se do starobrněnského kláštera a o dva roky později zde zemřel. Jméno Křížkovského nástupce, který vedl sbor do nástupu A. Javůrka není známé; **Antonín Javůrek** (1865-1868); **Jan Nesvadba** (1868-1870); **Gustav Mareš** (1870-1872); **Jan Nesvadba** (1872 - 1875); **Leoš Janáček** (1876-1881); **Berthold Žalud** (1881 – 1882) sbor vedl po dobu Janáčkovy pobytu v Lipsku; **Leoš Janáček** (1882 – 1888); **Josef Kompit** (1889-1899); **Rudolf Reissig** (1899-1918); **Ferdinand Vach** (1918-1919); **Jaroslav Kvapil** (1920-1946); **Richard Týnský** (1946-1951); **Zbyněk Mrkos** (1951-1966); **Jan Řezníček** (1966-1986); **Jan Rozehnal** (1986-1991); **Emil Skoták** (1991-1992); **Jan Řezníček** (1992-1993); **Petr Kolař** (1993-1994); **Stanislav Kummer** (1995-2000); **Petr Kolař** (2001-dosud).